

Abi, ik ben bang in bed...

Opvoeddilemma's Syrische Vluchteling ouders in Nederland

Door de situatie in de wereld kende Nederland de afgelopen jaren een toename van asielaanvragen door volwassenen en kinderen op de vlucht voor oorlog en geweld. In het land van herkomst en tijdens hun vlucht hebben zij angstaanjagende dingen gezien en meegemaakt: geweld, misbruik, verlies van dierbaren, etc. Deze gebeurtenissen kunnen een levenslange impact hebben, zowel voor volwassenen als voor de kinderen die mee- of nareizen.

Alle ouders willen het beste voor hun kinderen. Een belangrijke reden om te vluchten is juist het zorgen voor een goede en bovenal veilige toekomst voor de kinderen. Onderzoek van El-Khani & Calam (2013, 2015) wijst uit dat ouders al tijdens de vlucht vragen hebben over het invullen van het ouderschap. "Hoe bufferen we de negatieve impact van onvermijdelijke angstaanjagende situaties zoals luchtaanvallen? Hoe gaan we om met hyperactief gedrag. Hoe reageren we op nachtelijke angsten?"

Uit onderzoek weten we dat ouders één van de bepalende factoren zijn in de positieve dan wel negatieve ontwikkeling van kinderen na een heftige levensgebeurtenis zoals oorlog. Ouderlijke psychopathologie maakt kinderen kwetsbaarder terwijl liefdevolle, ondersteunende en emotioneel-beschikbare ouders negatieve invloeden juist kunnen bufferen (Betancourt & Khan 2008; Thabet, e.a., 2009; Weine, e.a., 2014; Slone & Mann, 2016).

In deze inventarisatie van opvoedvragen hebben we in kaart gebracht welke knelpunten Syrische vluchteling ouders in de opvoeding ervaren. Op basis van deze kennis kan passend aanbod ontwikkeld worden waardoor ouders terug in hun kracht komen en ze beter in staat zijn hun ouderrol te vervullen. Zo kunnen deze ouders hun kinderen weer een goede jeugd bieden zodat de kinderen hun dromen zullen najagen in plaats van in hun nachtmerries te stranden.

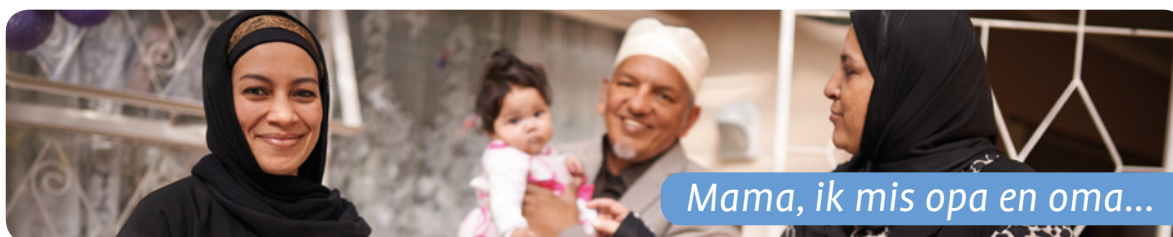
Asielzoekerscentrum

Ouders van jonge kinderen (0-12 jaar) in het AZC hebben...

	dilemma's over:	dat uit zich in vragen rondom:
1.	Psychische gezondheid van kinderen	Slaapproblemen, nachtmerries, leeftijd ongepast bedplassen, angstig en teruggetrokken gedrag, geen sociale aansluiting, kinderen missen familie en vrienden zeer.
2.	Voeding	Voedselweigering, ondervoeding, ongezond eten, overmatig snoepen, voedingspatroon, weigeren van onbekend type voedsel.
3.	Grenzen stellen en omgaan met ongehoorzaam gedrag in de nieuwe setting	Wie houdt toezicht op het kind op welk moment, hoe corrigeer je gedrag binnen de sociale AZC setting.
4.	Bieden van dagelijkse structuur binnen een onzekere leefomgeving	Omgaan met verstoord dag-nacht ritme, ouders hebben geen gevoel van grip op eigen leven, opbouwen van gezinsritme binnen AZC-context.
5.	Ontbreken van social support tussen ouders (volwassenen) onderling	Veel verhuizingen, vriendschap sluiten is lastig, ieder gezin heeft eigen besognes, er is geen extended family meer waaraan Syrische ouders gewend zijn.

Ouders van jongeren (12-21 jaar) in het AZC hebben...

	dilemma's over:	dat uit zich in vragen rondom:
1.	Psychische problematiek van jongeren	Slaappatroon van pubers, nachtmerries, teruggetrokken gedrag, externaliserend gedrag.
2.	Autoriteit van ouder	Vorm geven aan verandering van de rol van ouders, jongere leert taal sneller en integratie lijkt vlotter te gaan waardoor generatieverschil kan ontstaan. Daarbij willen ouders jongeren structuur chaotische tijden bieden. Mate van vrijheid binnen AZC locatie: hoeveel vrijheid is veilig?
3.	Puberteit gerelateerde vragen	Grenzen stellen, invloed van ouders, veranderingen in het leven van puberend kind.
4.	Toekomst van kind	Schoolparticipatie, educatie en integratievraagstukken. Wat leert mijn kind op school, hoe gaan jongeren onderling met elkaar om.
5.	Verandering in opvoedstijl ivm pubertijd én verandering van omgevingscultuur	Bieden van handvatten aan jongeren voor het omgaan met de Nederlandse vrijheden rondom seks en middelengebruik. Verschil in rollenpatronen zoon/dochter, afzien van fysiek corrigeren bij ongewenst gedrag.

Gemeente

Wanneer gezinnen met een verblijfsvergunning in gemeenten worden opgenomen, dienen zich andere opvoeddilemma's aan. Uit onze inventarisatie bleek de volgende top 5 van opvoedvragen binnen gemeentelijke setting.

Ouders van jonge kinderen (0-12 jaar) in de gemeente hebben...

	dilemma's over:	dat uit zich in vragen rondom:
1.	Taalbarrière en hierdoor het missen van sociale aansluiting in school en wijk	Sociale knelpunten rondom het vormen van vriendschap, integratietempo van ouders en kind niet synchroon waardoor eerder lastig gedrag van kinderen.
2.	Psychische gezondheid van kinderen	Slaapproblemen, nachtmerries, leeftijdsongepast bedplassen, angstig en teruggetrokken gedrag, geen sociale aansluiting, kinderen missen familie en vrienden zeer.
3.	Grenzen stellen en omgaan met ongehoorzaam gedrag	Hieronder vallen reguliere opvoedvragen en vaardigheden zoals alle ouders hebben, met een extra dimensie van het opvoeden in een ander land en tussen twee culturen.
4.	Omgaan met ongehoorzaam gedrag in de Nederlandse opvoedsetting	Discrepantie in opvoedstijl die verschuift van autoritair naar autoritatief, omgaan met verbod op fysieke discipline, leren van adequate regels stellen en gezagskwesaties, cultural gap.
5.	Voeding en fysieke gezondheid	Vaccinaties, borstvoeding, groei, gezonde voedingspatronen.

Ouders van jongeren (12-21 jaar) in de gemeente hebben...

	dilemma's over:	dat uit zich in vragen rondom:
1.	School en educatie	Omgaan met spijbelen, problemen om school, contact met school, vragen rondom inhoud van lesprogramma's, schoolniveau.
2.	Sociale contacten, aansluiting, taal	Nieuwe vrienden maken, aansluiting vinden in leeftijdsgroep en meedoen in samenleving, verschil in snelheid en behendigheid met Nederlandse taal tussen ouder en kind.
3.	Omgaan met ongehoorzaam gedrag in de Nederlandse opvoedsetting	Discrepantie in opvoedstijl die verschuift van autoritair naar autoritatief, omgaan met verbod op fysieke discipline, leren van adequate regels stellen en gezagskwesaties, cultural gap.
4.	Acculturatie verschillen binnen het gezin	Verschillende leden van het gezin integreren in verschillende tempo's waardoor zowel generatie en integratieverschillen ontstaan in het gezin. Vasthouden of loslaten van tradities en gewoonten blijkt discussiepunt.
5.	Toekomst van het kind	Welke toekomst kan verwacht worden, wat is de wens en wat is haalbaar binnen de nieuwe situatie.

Colofon

Trimbos-instituut
Postbus 725
3500 AS Utrecht
T: 030 - 297 11 00

Auteurs

Paula Speetjens & Marijn Plat

Dankwoord

We konden deze studie uitvoeren dankzij de steun van een grote groep ouders, professionals en betrokken vrijwilligers. Onze hartelijke dank gaat uit naar de ouders die wij mochten interviewen, onze vrijwillige tolken, en alle professionals die vanuit verschillende sectoren belangeloos kennis deelden. Veel dank ook voor onze inspirerende collega's bij Pharos, GGD GHOR, het COA, en onze fijne partners binnen het LOT-i! En nu samen verder!

Vormgeving

Canon Nederland N.V.

Foto's

istockphoto.com

Bestelinformatie

Deze factsheet is gratis te downloaden via www.trimbos.nl.

Artikelnummer: PM0197

Copyrights Trimbos-instituut

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd of openbaar gemaakt, in enige vorm op enige wijze, zonder voorafgaande toestemming van het Trimbos-instituut.

Inventarisatie Opvoedvragen: de methode

Er is een literatuursearch uitgevoerd, een consultatieronde met 200 professionals gehouden en er zijn 12 Syrische ouder(paren) geïnterviewd. De literatuursearch omvatte 413 artikelen waarvan 17 inhoudelijk bruikbaar bleken. Verder is er internationaal contact geweest om lopend onderzoek op dit gebied te identificeren en ervaringen uit te wisselen. In het voorjaar van 2016 is een digitale vragenlijst verspreid onder een brede groep professionals, zowel uit AZC- als gemeentelijke setting. Het merendeel van de respondenten is werkzaam binnen de JGZ (75%). Zowel met open als gesloten vraagstelling is nagegaan welke vragen ouders met een vluchtelingachtergrond stellen. Daarnaast is geïnventariseerd of er knelpunten zijn die niet door ouders zelf bespreekbaar gemaakt worden. Er zijn diepte-interviews gehouden met 12 Syrische ouder(paren). Dit is deels in Engels, Nederlands en via een vertaler verlopen. De helft van de geïnterviewde leefden op het moment van interview in een AZC locatie, de andere helft in een eigen huis in een gemeente. Alle geïnterviewde hadden een hoog opleidingsniveau en verbleef met 1 of meerdere kinderen in Nederland.

Er is een wezenlijk verschil tussen het hebben van een vluchtelingenstatus en wonen in een AZC, en het verkrijgen van een verblijfsvergunning en een eigen huis hebben. Daarom is er in dit onderzoek een duidelijk onderscheid tussen AZC en Gemeente gemaakt. Ouders van jonge kinderen hebben andere vragen en zorgen dan ouders van tieners; we maken onderscheid in opvoeddilemma's van ouders van jonge kinderen (tot 12 jaar) en ouders van tieners (12 jaar en ouder). De resultaten van de verschillende onderdelen zijn geïntegreerd tot een top 5 met opvoeddilemma's en ouderschapsvraagstukken. Hierin wordt aangegeven binnen welk breder thema ouders dilemma's ervaren en in welke concrete vragen en knelpunten zich dit uit.

Kanttekening

Voor deze inventarisatie zijn 12 Syrische ouderparen geïnterviewd. Ondanks de inzet op een ontspannen en vertrouwelijk sfeer, is het aannemelijk dat de gevoeligste opvoedkwesties niet besproken zijn. Dit kan de resultaten van de inventarisatie rooskleuriger maken dan ze in werkelijkheid zijn. Door 200 professionals uit zowel AZC- als gemeentelijke setting te vragen naar hun ervaringen én hun observaties hopen we een deel van deze kanttekening te hebben ondervangen.

Toekomst

Deze inventarisatie geeft een overzicht van de belangrijkste dilemma's van Syrische ouders in Nederland. Met deze informatie kunnen bestaande en nieuwe ondersteuningsstructuren invulling geven aan de beantwoording van vragen en knelpunten. Het werkt preventief om in te zetten op de veerkracht van het gezin en de kinderen. Graag zien we dat de ontwikkeling en implementatie van deze nieuwe kennis gepaard gaat met onderzoek naar de (kosten-)effectiviteit.